

Демокрация на червено (1)

Джовани Сартори

Връщам се към предизборните програми. Писах вече, че те се свеждат до инструменти за улов на гласове. Нужни са, за да победиш. Което не означава, че служат за добро управление. Възможно е и да се окаже, че принуждават да се управлява много по-зле. Отчасти защото обещават това, което не би трябвало, отчасти защото прикриват действителните проблеми, тези, които наистина трябва да бъдат поставени на дневен ред. Писах, че тези проблеми представляват скритата част от предизборните кампании. Нека се опитаме да я извадим наяве. Първото перо, която значително се пренебрегва, е това за държавния ни дълг. Да, знаем какво се случва, но после се увърта.

И все пак той бие всички рекорди: колебае се около 105% от brutния вътрешен продукт, тоест от богатството, произведено от страната за една година; което носи годишен лихвен товар от 70 милиарда евро. Сега, дори детето (но не и синдикатите, нито дори крайната левица) успява да разбере, че да се намиращ в ситуация, в която всяка година имаш 70 блокирани милиарда, е непосилен товар. В миналото този дълг беше преодолян от Белгия, която обаче успя да го намали наполовина. У нас не се получава. Защо? Това е публична тайна, завоалирана надлежно от всички. Второто набъбнало перо, наистина много набъбнало, е това на мафията (в която включвам Камора и Ндрангета). Забележете, никоя предизборна програма не се заема с "война срещу мафията". И все пак мафията е най-голямата компания в страната, с годишен приход от порядъка на 90 милиарда, всички без данъци, всички "на черно". Но нито Тремонтти (2), нито Виско (3), нито който и да било някога е търсил пари от колосалното мафиотско наследство.

Защо? Това е още една обществена тайна. Престъпният вот обуславя и замърсява изборите и политиката в половината държава. През 2001 г. Берлускони спечели в Сицилия 61 от 61 избирателни района. Общоприето мнение е, че този триумф се дължи също и на гласовете, контролирани от мафията. И сега Рикардо (4) опитва да се прицели отново, като рестартира моста на Месина, което, както учи магистралата Салерно-Реджо Калабрия, метър по метър фактурирана от клановете, неминуемо ще бъде колосален божи дар за организираната престъпност. Добавям, че този разгул и още повече тайното съглашение между политиката и мафията са особено срамни, защото смазват икономиката на Юга и

като отражение – цялата италианска икономика. Югът не е в състояние да се съвземе икономически, защото е задушен от рекета и от гигантския паразит, достигнал днес до Лацио. Както пише Джорджо Бока (5), подземният свят „побеждава държавата в половината държава“. И все пак, партиите (плащащи за някой арест за късмет) не обелват и дума и дори кандидатират субекти с висока степен на подозрителност. Третото голямо перо е това на инфраструктурите. Много са. Тук имам предвид пътищата и железниците, които са инфраструктури, пренебрегвани от десетилетия.

Джузепе Турани (6) смята, че железопътната мрежа, която трябва да бъде реконструирана, ще струва 30-40 милиарда, и че "за да станем (по отношение на трафика) модерна държава спрямо средното за останалите европейски страни, ще трябва да похарчим за двайсетина години още поне около един пълен БВП. Повече от достатъчно? За съжаление не. Защото сред перата за другите разходи е и екологичното, това за предстоящата климатична катастрофа. В това отношение нашите зелени будят смях или вредят. За тях основният проблем е да блокират пътища, железопътни линии, "грозни" постройки, инсталации за електрическа енергия и регазификация на метан. И на мен не ми харесва грозотата. Но е безотговорно да ни се обяснява, че енергийните нужди (в шеметен растеж) ще бъдат посрещнати от слънцето и вятъра. Същевременно се ограничават до това да хленчат, основно през лятото, когато горите ни са опожарявани; и министър Пекораро Сканьо (7) се разграничи от блокирането в Неапол, всъщност защото Неапол е избирателният му район. Подписахме споразумението от Киото, след което емисиите ни от парникови газове (истинският проблем) надвишиха с 13% границата, която приехме.

Истината е, че нито Берлускони, и Проди се плашат от затоплянето на Земята, нито пък Велтрони (8) се разстройва повече от необходимото. Колко БВП-та ще ни струва, когато започне (ще е скоро) да се затяга примката на този растеж. Никой не знае и не иска да знае. И накрая е цената на федерализма (9), обещан на Боси (10) от Берлускони. В предизборните програми това е цена, която не е включена, сякаш разпарчетосването на страната на множество допълнителни Сицилии не включва фатално влошаване на клиентелистките отпадъци и всякакви дисфункции.

Следователно, когато забелязваме, че програмите на Демократическата партия (Partito Democratico (11)) и Народа на свободата (Popolo della Libertà (12)) си приличат, забравяме, че ако Берлускони спечели, ще трябва да плати на Боси много солена цена за

неговата подкрепа. Повтарям, никой не го забелязва, но в тази игра Берлускони и единствено той ще ни струва много скъпо. Нека се опитаме да направим равностметка на днешния ден. Дали сме прекалено задлъжняла демокрация? Със сигурност. За да казваме, че разходите редовно надвишават приходите, дали не сме също „демокрация в дефицит“. Засега е все още така; и се съмнявам в изобавлението, планирано за 2012 г.

Това, което е ясно обаче е, че нашата демокрация е демокрация на червено (*democrazia al verde*), без стотинка в джоба, изстъргала дъното на барела (остава ни само ресурса, не особено мъдро, да продължим да продаваме наследството на държавата). Както винаги се отговаря, че сме демокрация в растеж що се отнася до БВП. Но този ръст е много скромнен. Освен това БВП не е добър показател за този ефект. Важният факт е, че днес, според данните на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (OSCE), покупателната способност на нашите работещи е с около 18% по-ниска от тази на страните от еврозоната. И понеже ни липсват парите, за да ги копенсирате, подозрението ми е, че нашата демокрация е „дегрут демокрация“ (*democrazia in decrescita*), т.е. попаднала във водовъртежа на неустойчивото развитие, разпределяща повече, отколкото произвежда.

Бележки:

1. Текстът „*Democrazia al verde*“, излиза първоначално в *Corriere della Sera*, а впоследствие и в сборник със статии, анализи и коментари на Джовани Сартори, обединени под заглавието „Държавата на щраусите. Климат, околна среда и свръхпопулация“ (*Il paese degli struzzi. Clima, ambiente, sovrappopolazione*, 2010), с които Сартори критикува неадекватната екологична политика на италианските правителства по отношение на *климатичните промени*, проблемите на *околната среда* и *свръхпопулацията*, които италианският политолог определя като основните политически проблеми на бъдещето. Предложеното от Сартори определение *democrazia al verde* спряга демокрацията като форма на управление, по отношение на съществуващия в италианския език идеоматичен израз „al verde“ (букв. „на зелено“). Така изкования от Сартори израз няма точен еквивалент на български, понеже, за разлика от наложилото се у нас „на зелено“, използвано за сделки с недвижима собственост, неговата конотация в италианския език е съотнесима по-скоро с фразата „на червено“ (*не ми достигат средства (пари)* в българския. Наред с това обаче, идиомът „на зелено“ в италианския препраща и към второ внушение – това за *болнав външен вид* („симптом или външна проява на заболяване, неразположение, умора или силна емоция“) <https://www.treccani.it/vocabolario/verde/> Така, в анализа на съвременната италианска демокрация, на

основата на полисемичното „на зелено“ в италианския език Сартори, конотира едновременно и финансова и здравословна немощ.

2. Джулио Тремонти, министър на икономиката и финансите в различни кабинети на дясното управление в периода 1994-2011 г.
3. Игнацио Виско, управител на Италианската централна банка.
4. Прякор на бившия министър председател на Италия, Силвио Берлускони, произтичащ от това, че е отличен с Ордена за трудови заслуги (на италиански: Ordine al Merito del Lavoro), основан от италианския крал Виторио Емануеле III като национален рицарски орден през 1923 г., присъждан на тези, "които са били изключително заслужили" в земеделието, промишлеността и търговията, занаятите, кредитирането и застраховането.
5. Джорджо Бока (1920-2011) е италиански писател и журналист.
6. Джузепе Турани (1941-2021) е италиански журналист, чиито анализи и монографии са фокусирани върху икономическа и финансова проблематика.
7. Алфонсо Пекораро Сканьо е италиански политик, адвокат и журналист, лидер на политическото обединение *Федерация на Зелените*, министър на земеделието във втория кабинет на Джулиано Амато в периода 2000-2001 и министър на околната среда във втория кабинет на Романо Проди в периода 2006-2008 г.
8. Валтер Велтрони (род. 3 юли 1955, Рим) — италиански политик, вицепремиер и министър на културата в правителството на Романо Проди 1996-1998, кмет на Рим в периода 2001-2008, лидер на партия «Леви демократи» 1998-2001 и на Демократическата партия в периода 2007-2009.
9. Темата за федерализма, е сред най-широко обсъжданите в съвременния политически дебат в Италия. В последните десетилетия дискусиата засяга основно въпроса за фискалния федерализъм, разделяйки мненията на представители на политическия свят и експерти в икономическия и финансов сектор.
10. Умберто Боси е дългогодишен лидер на италианската Северна лига и съратник на Силвио Берлускони, министър на институционалните реформи и децентрализацията в периода 2001-2004 г. и министър на федералните реформи в периода 2008- 2011 г.
11. Водещата лявоцентристка социалдемократическа партия в Италия.
12. Водещата дясноцентристка либералноконсервативна партия в Италия.

13 март 2008

Превод от италиански език: Нора Голешевска